

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Möjlighet till betyg från årskurs 4 - efter försöksverksamheten

Sammanfattning

IFAU håller med om att beslut om betygsättning i årskurs 4 och 5 kan delegeras till rektorer under förutsättning att (1) både betygsättningen och individuella utvecklingsplaner då genomförs på ett sätt som möjliggör effektutvärdering och att (2) det går att fastställa att effekterna på elevresultat av det pågående försöket inte tyder på att det finns negativa effekter av betygsättningen. IFAU noterar dessvärre att något försök att utvärdera effekter av försöksverksamheten inte planeras.

IFAU anser att det är önskvärt med någon form av geografisk eller annan begränsning för när skolor får införa betyg och om betygen i dessa fall får ersätta de individuella utvecklingsplanerna. Detta skulle möjliggöra utvärdering av effekter av frivillig betygsättning och återkoppling via individuella utvecklingsplaner.

Brist på vetenskaplig evidens

Skollagen slår fast att skolan ska vila på vetenskaplig grund och erfarenhet. IFAU delar bedömningen som framförs i promemorian att det är brist på tydlig vetenskaplig evidens vad gäller effekter av betyg i tidig ålder. IFAU anser därför att föreliggande förslag bör genomföras på ett sätt som möjliggör effektutvärdering av dels frivilliga betyg, dels individuella utvecklingsplaner. Någon form av geografisk eller annan begränsning för när skolor får införa betyg och om betygen i dessa fall får ersätta de individuella utvecklingsplanerna skulle kunna öka utvärderingsbarheten.

- Även om IFAU generellt är positivt inställt till försöksverksamheter i skolan, har myndigheten i tidigare remissvar ifrågasatt värdet av försöket med betyg i årskurs 4.
- Trots de invändningar som finns mot den pågående försöksverksamheten med betyg från årskurs 4 anser IFAU att det är önskvärt att man innan man implementerar förslaget om möjlighet till betyg i de lägre årskurserna först inhämtar de kunskaper och erfarenheter som finns från försöket. Man skulle exempelvis kunna analysera hur resultaten i nationella prov har förändrats mellan årskurs 3 och 6 för de skolor som infört betyg från årskurs 4, i förhållande till förändringen av provresultat på liknande skolor som inte har infört betyg. Man skulle också kunna undersöka om förekomsten av särskilt stöd påverkats jämfört med tidigare. Även om försöksverksamheten bara omfattar ett selekterat och litet urval av skolor skulle en sådan analys kunna

ge en fingervisning av effekterna av att införa betyg både i genomsnitt och för olika grupper av elever. Bland annat skulle man kunna undersöka om förekomsten av betyg särskilt missgynnar svaga elevgrupper och därmed studera hypotesen som framförs i promemorian om att skolor som frivilligt inför tidiga betyg torde ha förutsättningar att förebygga och undvika eventuellt negativa konsekvenser. Skulle en sådan analys tyda på stora negativa effekter av betygsättning ställer sig IFAU fortsatt tveksamt till att införa frivilliga betyg från årskurs 4.

Register över skolornas arbetssätt och elevernas resultat

IFAU vill i detta sammanhang lyfta fram att trovärdiga effektutvärderingar av olika åtgärder och reformer i skolan, såsom den pågående försöksverksamheten och den föreslagna frivilligheten i tidig betygsättning, förutsätter att elevers kunskapsutveckling kan följas på individnivå genom skolgången, liksom att heltäckande information om vilka skolor som genomför åtgärder eller använder olika pedagogiska verktyg, som exempelvis betyg i olika årskurser, årligen samlas in på ett systematiskt sätt av Skolverket.

- IFAU förordar alltså att Skolverket ges i uppdrag att upprätta ett register över skolors arbetssätt gällande vissa frågor, exempelvis från vilken årskurs betyg ges, förekomst av lovskola och/eller läxstöd i olika årskurser, mm. IFAU vill också betona att lättillgängliga uppgifter om förekomst av tidiga betyg och resultat på skolnivå liksom andra arbetssätt naturligtvis även bör finnas tillgängliga för föräldrar som väljer skola åt sina barn.

Insamling av poäng på nationella prov

- Gällande frivillig betygsättning från årskurs 4 skulle förutsättningarna för effektutvärdering förbättras avsevärt om detaljerad information på elevnivå om resultat i form av provpoäng, och inte bara som idag provbetyg, på nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 samlades in nationellt. För att informationen skall vara heltäckande och representativ fordras att också ersättningsprov, när ordinarie prov har läckt, samlas in på samma sätt som ordinarie prov. IFAU yrkar därför på att Skolverket får ett förtydligt uppdrag om att samla in provpoäng för så väl ordinarie som ersättningsprov.
- IFAU noterar att promemorian inte innehåller några skrivningar om hur skolor, huvudmän eller Skolverket ska hantera den betygsinformation som tidiga betyg ger upphov till. IFAU förordar att informationen registreras i samma system som används för övrig betygsättning och att denna samlas in av Skolverket.

I detta ärende har generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson beslutat. Docent Anna Sjögren har varit föredragande.

Maria Hemström Hemmingsson

Anna Sjögren